

Allakäigutrepist üles

Äsjase arvutimessi taustal peab kahjuks konstateerima, et kui arvutifirmadel läheb äri vähemalt ajutiselt üha paremini, siis strateegiline majanduspotentsiaal, haridus, käib alla.

Ma ei hakka siinkohal rääkima harilikust baasharidusest, kus õpetajate palgad on tugevasti alla Eesti keskmise ning seejuures mitte ei tõuse, vaid kahanevad.

Asi ei ole oluliselt parem ka spetsiaalse arvutihariduse osas.

Ülikoolid surevad aeglaselt välja

Nimetatud erialast haridust saab Eestis kahest suuremast õppeasutuste grupist: riiklikest ülikoolidest ja arvutifirmade erakoolitusest.

Viimases osas, tasulise erakoolituse koha pealt, ei saa otseselt midagi ette heita. Samas on taoline koolitus suunatud peamiselt elementaarse arvutikasutamise õpetamisele (umbes nagu autosõiduõpetus) ning väiksemas mahu ka praktilist tööd tegevatele erialaspetsialistidele mingi kindla tehnoloogia omandamiseks.

Arvutifirmad ei õpeta välja tippspetsialiste. Viimast suudavad ainult ülikoolid. Kuid ülikoolid saavad oma tööga üha halvemini hakkama.

Peapõhjus on elementaarne: ülikooli õppejõud saab palju väiksemat palka kui näiteks pangas või arvutifirmas töötav keskmise tasemega spetsialist, tippspetsialistist rääkimata. Seetõttu suureneb ülikooliõppejõudude keskmine vanus aastast umbes aasta võrra, keegi ei taha ülikooli tööle minna. Samal põhjusel ei taheta astuda doktorantuuri. Eesti ülikoolid surevad aeglaselt välja.

Perspektiivi puudumine ja olemasolevate väheste õppejõudude ülekoormamine õppetööga on viinud selleni, et arvutiteadusega tegeldakse ülikoolides ainult väikeses mahu. Enamik õppejõududest sisuliselt ei tegele teadustööga.

Arvutiõpetamise tase langeb

Head teenimisvõimalused eraettevõtluses on tekitanud olukorra, kus uue tehnoloogia jaoks kriitiline arvutiteadus on Eestis katastroofilises olukorras, palju hullemas kui klassikalised teadused nagu füüsika, ajalugu ja matemaatika.

Teadustöö äärmine vähesus tähendab, et mingit kvaliteetset arendustööd, mis võiks viia rahvusvaheliselt müügikõlbliku tipparkvara tootmiseni, ei saa Eestis praktiliselt teha. Veel

Õppejõud

**Tanel
Tammet**

enam, teadusvabes keskkonnas langeb paratamatult ka õpetuse kvaliteet. Kuna uusi õppejõude juurde ei tule, siis ei suuda ülikoolid enam anda n-ö harilikku kvaliteetset arvutialast kõrgharidust.

Olukorras, kus tiiptasemel kõrgharidusele on olemas maksujõuline nõudlus, mida riik ei soovi rahuldada, oleks üheks väljapääsuks tõsise, USA tüüpi eraülikooli rajamine näiteks mitme praeguse väikese erakõrgkooli ühendamise teel.

Teine alternatiiv, kolmveerandi praegustest kõrgkoolidest muutmine näib olevat poliitiliselt ebapopulaarne.

Riigi soovimatus õppejõududele palka maksta ja teadust finantseerida ei ole ainus kõrgharidust kahjustav asjaolu. Halvas seisus on paljud hädavajalikud töövahendid, näiteks arvutivõrkude ühendus. Näiteks tiigrihüppeda edvistava Eesti haridussüsteemi lipulaevade Tartu ülikooli ja Tallinna Tehnikülikooli internetiühendus välismaailmaga on pea katastroofilises seisus.

Riik ei huvitu tiigrihüppest

Paljuräägitud tiigrihüpe, mille otse eesmärk on haridust kaasajastades ühiskonda n-ö järjele aidata, on samuti pörkunud haridusaparaadi saamatuse vastu. Riigi eraldatud 35 miljonit krooni ei ole siiani Tiigrihüppe Sihtasutusele jõudnud ning haridusametkondade praktikast arvestades ei ole kindel, et see kunagi üldse sinna jõuab. Seni on tiigrihüpet tehtud tasuta, entusiastide kohusetunnet eksploateerides, süveneva frustratsiooni ja käegalöömismeeleolude tingimustes.

Aksiahindade tõusu kaudu sissevoolavat raha kasutatakse pigem uute kasiinožetonide ostmiseks kui majanduse strateegilise potentsiaali tõstmiseks.

Senise tegevusliini jätkumisel kahaneb Eesti võime tipp tehnoloogilist tootmist rajada ning riik vajub üha kindlamalt primitiivtootmise peale rajatud majanduse sohu.

Tanel Tammet on Göteborgi ülikooli õppejõud, Tiigrihüppe Peakomitee (HARP) liige.